

תמלול ראיון ד"ר ספי הנדלר 29/11/2018 על ידי יקון דקל ועמית סגל – מה בוער - גלי צהל

תמלול

רון דקל : טוב, עכשיו נדבר עם... אחד מידידי התכנית.

עמית סגל : כן.

ירון דקל : דוקטור ספי הנדלר - האוצר הראשי של התערוכה שנפתחה אמש, "קווי הגנה", וגם כמובן ראש החוג לתולדות האמנות באוניברסיטת תל אביב. שלום.

דוקטור ספי הנדלר : שלום ידידי.

עמית סגל : אתה מדי... התערוכה "קווי הגנה" היא תערוכה אמנותית או היסטורית?

ירון דקל : או גם וגם?

עמית סגל : או גם וגם?

דוקטור ספי הנדלר : תראה, ה... האמנות יכולה להיות תיבת תהודה להרבה מאוד שמות. אחת מהבעיות של... של השיח שאנחנו מכירים בכלל, היא תמיד הרי תגיד לי דבר אחד ומילה אחת, ואני כבר אקבע הכל מה... אתה יודע. אתה בעד ביבי או נגד ביבי? אתה בעד דת או נגד דת?...

ירון דקל : איך לא שאלו את זה קודם.

דוקטור ספי הנדלר : איך לא שאלתם את זה? בדיוק...

ירון דקל : כן...

דוקטור ספי הנדלר : אתה בעד חוק או נגד חוק? אתה בעד גדר הפרדה? עצם שאמרת "גדר הפרדה"... אתה בעד חומת הביטחון או נגד חומת הביטחון? אנחנו חושבים, המקום שלנו באוניברסיטה, אוניברסיטת תל אביב, הוא שאפשר לשאול את השאלות בצורה קצת יותר מורכבת, ואולי לגרום לאנשים גם לחשוב ולא רק להגיד אם הם בעד או נגד.

ירון דקל : אהה...

דוקטור ספי הנדלר : השאלה הזו היא היום שאלה שמעסיקה את החברות בכל רחבי העולם, לא רק העולם המערבי. בונים הרי חומות, גדרות, קווי הגנה. לכאורה יבנו על גבול ארצות הברית-מקסיקו, נבנות באפריקה, כמובן שנבנה אצלנו בגבול הונגריה, וזו שאלה שיש לה עומק היסטורי, אמנותי...

דוקטור ספי הנדלר : נכון, אבל... אבל ספי, ה... הישראלים... בוא נגיד, החוויה הכי חזקה של ישראלי באירופה, היא זה שפתאום אתה נוסע בכביש בספרד, ופתאום - הופ! אתה בפורטוגל או עובר משווייץ לגרמניה, ואין שום גבול, שום חומה, שום שוטרים. אממ... לנו הישראלים היחס לגבולות הוא... הוא קצת אחר.

דוקטור ספי הנדלר : אני חושב שאתה מאוד צודק, ולכן הבאנו דוגמה... אממ... לפרוייקט הבנייה הגדול ביותר שנבנה בצרפת, אולי בכל אירופה במאה העשרים, והוא קו מאז'ינו. אם אתה נוסע ומאמץ את העיניים, והצלם המדהים שהבאנו שתופס חלל מרכזי בתערוכה - אלכסנדר גטקנז'ה שגדל שם כילד, הולך ומחפש. קו מאז'ינו זה שבעת אלפים מבנים. אנחנו תמיד נוטים להתייחס לקצה ה... הצפון מזרחי שלו. הוא רץ עד לקורסיקה. ואז, אממ... כחלק מהשת"פ שלנו עם עונת התרבות צרפת-ישראל, אמרנו - "רגע, אבל יש לנו קו מאז'ינו פה עם כל ההבדלים שיש".

עמית סגל : נכון.

דוקטור ספי הנדלר : קו בר-לב. כשאתה מתחיל לקרוא את מה שאמרו על קו מאז'ינו ומה שאמרו על קו בר-לב...

ירון דקל : אותו דבר...

דוקטור ספי הנדלר : נכון שהם מאוד שונים...

ירון דקל : כמה אורכו של קו מאז'ינו, ספי?

דוקטור ספי הנדלר : קו מאז'ינו רץ למעלה מאלף קילומטרים. קו בר-לב היו סך הכול שישה-עשר מבצרים...

עמית סגל : ושניהם קרסו... אבל המשותף להם הוא ששניהם קרסו תוך שעות.

דוקטור ספי הנדלר : שעות, ושניהם נקראו על שם דמויות שנועדו... אממ... להבטיח ביטחון - אנדרה מאז'ינו שר המלחמה, חיים בר-לב הרמטכ"ל השמיני. שניהם... שניהם הושקע בהם סכום עצום - מיליארדים ב... בכסף של היום.

עמית סגל : אהה...

דוקטור ספי הנדלר : שניהם תפקדו בקושי כמה שעות, והפכו להיות שם נרדף לטראומה לאומית. כש... כשאני שומע היום את הגנרלים שלנו, ושוב אני לא אומר את זה בתור ביקורת, את הסופרלטיבים שמבטיחים לי על הקו שנבנה מול עזה - "בלתי חדיר", "לא יעברו"...

ירון דקל : זה שאמור להיות פתרון מ... מאיום המנהרות אתה מתכוון.

עמית סגל : כן. טוב.

דוקטור ספי הנדלר : לא יוכלו לעבור, לא מלמעלה, לא מלמטה, אתה קורא מה שאמרו על קו בר-לב...

עמית סגל : תווך תת-קרקעי ועל-קרקעי... כן.

דוקטור ספי הנדלר : זה פשוט... אממ... עמוס ידלין שהוא הפרטנר שלנו בתערוכה הזו, אממ... סייר איתי קודם בתערוכה. והוא נעצר מול צילום של מיכה ברעם. קו בר-לב מוצג בצילומים של מיכה ברעם, והוא אומר: "אני זוכר את עצמי פה בתור סג"מ." ואומר לי גורודש - "אם הם ינסו לחצות, תבער התעלה!" אף אחד, ואז כשאני סגן צעיר, אומרי לי: "תפציץ את המעוז שלנו!" אני אומר: "מה להפציץ את המעוז שלנו?! הם לא יכולים לחצות!" הבנתי לא להאמין יותר לגנרלים...

ירון דקל : הממ... זה אומר עמוס ידלין - אלוף במילואים.

דוקטור ספי הנדלר : עמוס ידלין, כן.

ירון דקל : כן...

דוקטור ספי הנדלר : אני אולי עשיתי לזה איזושהי פרפראזה קטנה שלו.

עמית סגל : טוב...

דוקטור ספי הנדלר : אני אמרתי לו: "עמוס מאז הבנת שאסור לך להאמין?" הוא אומר: "הבנתי הכול."

עמית סגל : תגיד...

דוקטור ספי הנדלר : אממ...

עמית סגל : בני אדם... זה כמובן דיון פוליטי מאוד ובהקשר של יהודה ושומרון, אבל כללית, בני אדם זקוקים לגבולות?

דוקטור ספי הנדלר : אני חושב ש...

עמית סגל : לגבולות מדיניים אני מתכוון, לגדר, לזה...?

דוקטור ספי הנדלר : אני חושב ש... אני... אני חושב - יש לנו יצירה בתערוכה שנחשבת... אתמול היא הפנטה את כולם. היא דווקא החומה הסינית. האמנית, לדעת רבים היום החשובה בעולם - מרינה אברמוביץ', כדי להיפרד מבן הזוג שלה לפני שלושים שנה, הם מחליטים, הוא אולי... הם מחליטים ללכת כל אחד אלפי קילומטרים על החומה הסינית במשך תשעים יום. הם נפגשים, מסריטים אחד את השני, מתחבקים, בוכים ונפרדים.

ירון דקל : או-אה...

דוקטור ספי הנדלר : חומה כמקום שמפריד. היצירה מאוד חזקה שמוקרנת בשני ערוצי וידאו, ופתאום שני הערוצים מתאחדים ורואים אותם מתחבקים. יצירה שמבהירה שהצורך שלנו לבצר את עצמנו כדי להיפגש וכדי להיפרד, הוא דחף אנושי מהיום הראשון. אמר אתמול... אממ... אלוף בן, עורך "הארץ", עוד פרטנר שלנו בתערוכה, שכל האתרים ההיסטוריים שאנחנו מבקרים בהם בישראל הם בעצם חומות וביצורים!

עמית סגל : נכון - העיר העתיקה, מסדה...

דוקטור ספי הנדלר : מחומות ירושלים... מצדה, קיסריה...

ירון דקל : עכו...

דוקטור ספי הנדלר : וכן הלאה וכן הלאה.

דוקטור ספי הנדלר : וכך גם בהרבה מקומות בעולם.

עמית סגל : פטרה...

דוקטור ספי הנדלר : דחף אנושי בסיסי. אממ... מאוד התרגשתי, היה אתמול אוצר מוזיאון משמר הגבול. אתם ביקרתם במוזיאון משמר הגבול?

עמית סגל : לא.

ירון דקל : לא. איפה ממוקם מוזיאון משמר הגבול? אני לא יודע.

דוקטור ספי הנדלר : יפה, והוא מאוד רוצה להביא את האנשים שלו, והתחיל להציג לי נקודות מבט. הם רואים את הצד השני אולי יותר ממרבית ה... הישראלים. אני... אני באמת חושב, יש לו גם את נקודת המבט של החיות...

עמית סגל : ואתה יודע, ספי? אולי...

דוקטור ספי הנדלר : כן...

עמית סגל : אולי זה לב העניין ש... או זה המשל הישראלי, שאת כוחות משמר הגבול אתה יכול לראות בישראל במקומות שאין בהם גבול.

דוקטור ספי הנדלר : זה נכון, אם כי גם הם היום מתרגלים לחיות עם יותר ויותר חומות, גדרות וגבולות, וצריכים לנהל אותם. אני... אני רק רוצה לתאר את הפרדוקס היפה שקופץ לנו לעין באחד מהאולמות של התערוכה - אוכלוסיית הצבאים הארצישראליים מאוד התפתחה באזורי... אממ... הגדר ליד ירושלים, כי לא צדים אותם.

ירון דקל : הממ...

דוקטור ספי הנדלר : ואמיר בלבן, שהוא פעיל של החברה להגנת הטבע, תפס סרט מדהים של שני צבאים ארצישראליים, זאת אומרת שני זכרים, עם... עם שני זוגות קרניים שמתנגחים משני עברי הגדר, מנסים להמשיך להתנגח ולא כל כך מצליחים.

עמית סגל : הממ...

דוקטור ספי הנדלר : יצירה שהיא... שהיא... שהיא עצובה ואולי היא גם איזשהו משל...

ירון דקל : כן...

דוקטור ספי הנדלר : לקיום שלנו פה. אני באמת מאוד מקווה שגם אנשי צבא, ובכלל המון ישראלים ולא רק אלו שבדרך כלל הולכים לגלריות אמנות בתל אביב...

ירון דקל : אבל...

דוקטור ספי הנדלר : יבואו כי אני חושב שזו השאלה של תקופתנו. אני חושב שיד עד אחד בשיחה שלנו שהיה איתנו אתמול בערב, ירון - שיכול להעיד שזה באמת מעורר מחשבה הרבה מעבר לגבולות האמנות, ואולי זה הכוח של האמנות.

ירון דקל : לפני שניפרד אתה אמרת שיש לנו צורך כל הזמן להגדיר את עצמנו ולבנות... סביבנו גדרות או ביצורים. אבל ה... מה שהתרחש באירופה בחמישים השנים האחרונות מוכיח קצת את ההפך, לא?

דוקטור ספי הנדלר : הוא מוכיח שה... אממ... גדרות נפלו. אממ... והגבולות נפלו. בכניסה לאולם התערוכה, האוצרת, אוצרת התערוכה דליה גור זאב, אוצרת תערוכת האמנות - הציבה קיר ענק, שעליו צילום של צלם ישראלי - אסף עברון, עם מקטע מהחומה שנבנית היום על גבולות ארצות הברית-מקסיקו. גם באירופה אני חושב שזה די ברור לכולנו שיתחילו להיבנות בשנים הקרובות גבולות, אולי בין צפון אירלנד לבין אירלנד, בוודאי שבין חלקים של אירופה אם אירופה תתחיל להתפורר, ובין אירופה ה... אממ... האיחוד האירופי לבין החלקים המזרחיים שלו.

ירון דקל : אהה...

דוקטור ספי הנדלר : אני די משוכנע שאנחנו נתחיל לראות עוד ועוד גדרות באירופה. אני חושב שזה די ברור, גם במקומות שלא חשבנו שנראה אותן כמו צרפת ואיטליה.

ירון דקל : תודה רבה.

עמית סגל : תודה ספי.

ירון דקל : ובהצלחה בתערוכה הזו, דוקטור ספי הנדלר.

דוקטור ספי הנדלר : תודה רבה חברים.

ירון דקל : ראש החוג...

עמית סגל : על עמנואל מקרון נדבר בהזדמנות אחרת.

ירון דקל : נדבר עליו עוד.

עמית סגל : כן.

דוקטור ספי הנדלר : בכיף.

ירון דקל : אממ... תערוכה מעניינת.

עמית סגל : מאוד. יפה, עכשיו...

דוקטור ספי הנדלר : אנחנו נארח היום את...

עמית סגל : כן...

דוקטור ספי הנדלר : את שר התרבות הצרפתי. מצאנו מקום בלו"ז שלו לארח אותו בכיף.

עמית סגל : אהה...

ירון דקל : אהה, אז זה סוג של...

עמית סגל : יפה, יפה, כן, רמז, רמז עבה...

ירון דקל : רמז עבה.

עמית סגל : למישהי אחרת... אממ... תודה רבה לך, ספי הנדלר.

דוקטור ספי הנדלר : תודה.

ירון דקל : להתראות.